

Hvilke forholdsregler bør der tages for at forhindre, at fangerne ved løsladelsen ødelægge deres sparepenge og, idet de således stå uden hjælpemidler, næsten ere drevne til at falde påny?

Æmne 1 i sektion III på den internationale fængselskongres i Paris 1895.

Når man vil opstille spørgsmål om, hvad der præventivt kan gøres for at hindre den af fængslet løsladtes tilbagefald til ny forbrydelse, vil man vanskeligt kunne finde et, som er mere aktuelt end det her fremsatte. Erfarne fængselsmænd kende så godt til, at frøet til ny forbrydelse altfor ofte udsås lige uden for fængselsporten, hvorigennem den sangvinske løsladte netop har vandret sejrstolt og sikker på, at den aldrig mere skal åbnes for ham. På den alfare vej udenfor fængslet møder nemlig næsten altid de gamle venner, som ved, at den løsladte har penge i lommen, og at han er mere end villig til at lade dem springe i et lystigt kalas. Intet er naturligere end dette. Den løsladte har i lange tider levet et tørt, kedsommeligt liv, han er bleven mattet af den vistnok rigelige, men ensformige fangekost, han har den hele tid været under streng opsig, han har arbejdet hårdt fra morgen til aften, han har aldrig

kunnet følge sin egen lyst og egne tilbøjeligheder, han har påhørt moral og prædiken mange gange mere, end han har kunnet fordøje — kan nogen forundre sig over, at han flyver vennerne imøde og strax hengiver sig til de vildeste orgier i selskab med dem? Selv om han har været en nok så alvorlig og ordenlig fange, som har ladet sig påvirke af fængslets disciplin, og som med opmærksomhed har lyttet til formaninger og gode ord fra samvittighedsfulde overordnede, så er det ikke til at undre sig over, at vennernes lystighed bliver smittende for ham, og at han meget hurtigt springer over den streg, som danner grænsen mellem det tilladelige og det utilladelige. Hvilke venner er det i regelen, som vente på ham udenfor fængselsporten? Er det alvorlige venner, som vil hjælpe ham over de første vanskeligheder, der ligge på den løsladtes vej, eller er det letsindige venner, som allerede have rystet fængselsstøvet af sig og forlængst bortkastet det gode forsæt, som en gang måske har været fattet af dem? Desværre, det er som oftest de sidste, som har den opmærksomhed at møde den løsladte ved faldrebet. Selv om de ikke har lagt den djævelske plan strax at fordærve den løsladte og at pille ud af ham de alvorlige tanker, som han måtte have lagt sig til under fængselstiden, så ere de gerne så tankeløse og blottede for alt hensyn til fremtiden, at de ribbe ham for de sidste skillinger, han ejer, og til slutning drikke op værdien af de gode klæder, som han gerne er iført, når hans frihedsdag oprinder. Når så den løsladte næste dag vågner, da står han på den bare bakke, og står han der, da se han sig vel for, at han ikke falder.

Erfarne fængselsmænd have til alle tider, tænker jeg, været vidne til dette fænomen, og de have også gjort, hvad de have kunnet, for at lempe på forholdet. Men det er et forhold, som ikke let lader sig lempe.

Snart har man lært, at det som den store regel ikke går an at give den løsladte penge på hånden. Man har sendt dem til politiet og anmodet dette om at udbetale

dem, for at den løsladte strax kunde være under kontrol. Men det er kun en galgenfrist. Politiet kan ikke følge hver løsladt i hælene, drikkelaget er ved en sådan foranstaltning kun blevet opsat nogle timer, de onde følger udeblive ikke for det.

Så har man fundet på at udbetale pengene portionsvis, men heller ikke dette er ganske tilfredsstillende, uagtet det altid betegner et fremskridt. Den løsladte må dog på en gang få sig udbetalt, hvad han tiltrænger til underholdning det første døgn, men desværre, denne lille sum er mange gange mere end tilstrækkelig til beruselse både for ham og vennerne. Med næste dags portion går det på samme måde.

Hvad der gælder pengene, gælder også den løsladtes hele beklædning. Han er ofte kommen ind i fængslet så usselt klædt, at man har måttet klæde ham op fra top til tå, når han skulde sendes ud af fængslet igen. Gode klæder er penge, det går med en utrolig raskhed at få dem ombyttet i klingende mynt, da der i slige øjeblikke ikke spørges meget efter den gældende kurs. Så fandt man på at købe gamle klæder til ham, men også gamle klæder kan sælges i en fart, når de blot ere gode, og i en vis forstand gode må de dog altid være.

Ulykken er, at hvad man så end giver den løsladte, så kan det sælges, og har han først rede penge på hånden, så har han også de falske venner om sig og drikkevarer både til dem og til sig selv. Giver man ham således billetter til et spisehus eller værktøj, så kan også de sælges, kort sagt, når man vil hjælpe den løsladte, så har han i mange tilfælde let for at omsætte hjælpen i den berusende drik, som mere end noget frister til forbrydelse.

Denne mørke skildring af en løsladts første dage gælder naturligvis væsenlig kun de habituelle vaneforbrydere og dem, hvis debut på forbryderbanen betegner dem som individer, hvem forbrydelsen let bliver til vane. Man kender også disse nogenlunde let under fængselstiden. Man slutter

fra deres løse karakter, den ligegyldighed, hvormed de har taget imod straffen, til den omgang, som venter dem udenfor fængselsporten. Og man gør også sin slutning af den begåede brødes art. Det er især tyvsforbrydelsen, som bliver til vane, måske allermest den simple tyvsforbrydelse, den ulovlige bemægtigelse af småting, som findes spredte overalt, og som der skal så liden kunst til at bemægtige sig. Der begyndes gerne småt, senere kan det hænde, at dimensionerne voxe. Det er i al fald nærværende nedskrivners erfaring, at den, som begynder med et groft tyveri, f. ex. et indbrud, mangen gang i fremtiden er mere at lide på end den, som begynder med at stjæle gamle klæder og andre bagateller, for hvilke der ikke er sat lås og lukke. Tingen er, at indbrudstyven i regelen er en mere karakterstærk mand end rasketyven, og at det derfor er lettere gennem straffen at påvirke ham og gøre ham det begribeligt, at forbrydelsen kun fører til ulykke.

Skildringen gælder især den ugifte løsladte, den hjemløse stymper, som lever på gader og stræder og fører et liv som spurvene. Er han gift og har et nogenlunde ordenligt hjem, en i al fald nogenlunde stræbsom og brav hustru, så er håbet for ham strax lysere. Da er det lettere at bane vejen for ham og at fjerne alle de vanskeligheder, som især i den første tid efter løsladelsen ophobe sig om ham. Jo bedre hustruen er, med desto større sikkerhed kan man overgive til hende de penge og værdier, som hendes løsladte mand fører med sig. Forbryderens hjem må fængselsmanden så meget som muligt lære at kende, han vil i det finde den bedste udvej for den løsladte, han vil der få råd og antydninger, som han har vanskeligt for at finde hos sig selv. En fanges hustru bør hos hver fængselsmand være genstand for hans iagttagelse. Gennem hende lærer han fangen bedst at kende, og ved hendes hjælp kan det ikke så sjældent endda lykkes ham at få fangen oprejst som et skikkeligt menneske.

Fristelsen til at misbruge medbragte midler er imid-

lertid tilstede hos mange løsladte, selv om de ikke henhøre til den klasse, som man benævner vancforbrydere. Tilfældighed, ikke ond villie, er måske den hyppigste drivfjeder til begåelse af forbrydelse. Overgangen fra det regelmæssige strænge fængsel til den ubundne frihed udenfor er i alle tilfælde så enorm, at den såre let bliver til fristelse. Også her komme de falske venner og gør ondt værre. Derfor bør fængselsmanden i de allerfleste tilfælde være forsigtig, før han giver den løsladte penge på hånden.

I det fremsatte spørgsmål, hvis besvarelse her er forsøgt, tales der om den løsladtes sparepenge. Man har altså især tænkt på arbejdspengene, som i tilfælde af et langt straffeliv andrage til nokså store summer. Nedskriveren heraf indser imidlertid ikke andet, end at hvad der gælder de smaa summer, gælder også de store, kun, at man naturligvis må iagttage endnu større forsigtighed, når summen er stor. Men han indser aldeles ikke, at der kan gives almindelige regler for anbringelsen af disse penge. Tilfældene er så forskellige, at det er umuligt at specificere. I det ene tilfælde kan det være rigtigt at forvalte pengene og kun udbetale dem, som man udbetaler en dagløn, i et andet tilfælde kan det være rigtigt at anvende den hele sum på en gang, enten til indkøb af værktøj og materiale eller på anden måde. Men hvad der er ufravigelig nødvendigt og som derfor må opstilles som hovedprincip i denne materie, det er, at der i alle tilfælde vises den største forsigtighed, da misbrug af de fra fængslet medbragte midler så let kan friste til ny forbrydelse, medens meningen med dem var den, at de skulde bevare for tilbagefald.

Blandt grundreglerne i det norske reglement om arbejdspenge af 1888 finder nedskriveren det rigtigt at citere følgende:

- f. Optjente arbejdspenge kan for hvert halvår indsættes på fangens konto, men til disposition af direktøren, i autoriseret sparebank. Efter fangens anmodning

kan dog direktøren bestemme, at indtil halvdelen af optjente arbejdspenge udbetales til fangens trængende ægtefælle, børn eller forældre.

Ved fangens løsladelse afgør direktøren, om de oplagte arbejdspenge eller den del deraf, som ikke findes at burde anvendes til fangens opklædning eller til rejsepenge for ham, skal udbetales til fangen eller på anden måde anvendes til dennes bedste.«

- g. » — — Optjente, men til fangen endnu ikke udbetalte arbejdspenge forbyrdes, når fangen påny indsættes i strafanstalt.«
- i. »Arbejdspenge er ikke at anse som fangens ejendom, forinden de er givne ham i hænde, og kan derfor ikke beslaglægges, udeleveres eller udpantes, sålænge de henstå under direktørens omsorg.«
- k. »Dør fangen under opholdet i strafanstalten, bliver arbejdspengene at tilstille vedkommende skifteret eller rette vedkommende.«

Man vil altså se, at bestemmelsen af arbejdspenge i vore strafanstalter er gjort med stor forsigtighed. Her må udhæves litr. i, ifølge hvilket de ikke ere at anse som fangens ejendom, forinden de er givne ham i hænde. Forudsætningen er altså, at de på bedste måde skal komme ham til gode, men det bliver ikke tilfældet, medmindre de efter løsladelsen forvaltes på forsigtigste måde og stadig med frygt for, at de ligeså let kan blive til fangens fordærvelse som til hans oprejsning.

Christiania i februar 1895.

R. Petersen.